

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Michaela Havelková

Ilustrace pro děti

Olomouc 2023

Vedoucí práce:
Mgr. Magdaléna Adámková Turzová, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Ilustrace pro děti“ vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci dne

.....

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Magdaléně Adámkové Turzové, Ph.D. za trpělivost a vstřícnost, za její cenné rady a užitečné připomínky.

Za cenné připomínky bych chtěla také poděkovat paní Mgr. Monice Dokoupilové, která se mnou ochotně konzultovala moji bakalářskou práci. Dále bych chtěla poděkovat Mateřské škole Horní Dunajovice, kde jsem mohla svoji praktickou část bakalářské práce realizovat a také dětem, které byly ochotny se mnou celou dobu spolupracovat.

Obsah

1. ÚVOD	5
2. TEORETICKÁ ČÁST	
2.1 Ilustrace	6
2.1.1 Co je to ilustrace?.....	7
2.1.2 Rozdělení ilustrace.....	7
2.1.3 Vývoj ilustrace.....	8
2.1.4 Významné období ve 20. století.....	10
2.1.5 Současná ilustrace.....	11
2.2 Dětská ilustrace	
2.2.1 Každé dítě je ilustrátor.....	13
2.2.2 Vývoj dětské kresby.....	14
2.2.3 Sdružení a aktivity v ČR z oblasti dětské ilustrace.....	18
2.2.4 Čeští dětský ilustrátoři.....	18
2.2.5 Josef Lada.....	21
2.2.6 Současní čeští ilustrátoři.....	22
2.2.7 Zahraniční ilustrátoři.....	24
2.2.8 Výtvarná řada.....	25
3.PRAKTICKÁ ČÁST	
3.1 Výtvarné aktivity motivované knižní tvorbou a ilustracemi pro děti předškolního věku.....	26
3.2 Téma: Žrouti.....	30
3.3 Téma: Hra s barvou pomocí barevných skvrn.....	35
3.4 Téma: Pod kůrou stromu.....	39
3.5 Téma: Kresba příběhu motivovaná ilustracemi Josefa Lady.....	43
3.6 Téma: Středověká iniciála.....	48
3.7 Téma: Výtvarníček , vernisáž.....	52
ZÁVĚR	55
POUŽITÁ LITERATURA	56
INTERNETOVÉ ZDROJE	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	60
SEZNAM VLASTNÍCH FOTOGRAFIÍ	61
ANOTACE	62

ÚVOD

Ilustrace je stará jako lidstvo samo. Je spojená s několika známými jmény. Považujeme ji za nepostradatelnou část knihy a pro mnohé podstatnou část představivosti. Už od raného dětství ráda kreslím, maluji a celkově se moc ráda zapojuji do všech výtvarných činností. Několikrát jsem dokonce obdržela ocenění za dětskou ilustraci. Po ukončení základní školy jsem začala studovat pedagogickou školu ve Znojmě. Během praxí jsem dostávala od dětí různé obrázky, například čarodějnic, rytířů, Karkulek, Popelek a dalších pohádkových postav. Nebyla jsem tedy tou, která obrázky tvoří, ale tou, která je sama dostává. Vždy jsem obrázky pečlivě prohlédla a hledala v nich dítě samé. Nejen že se dá z dětské ilustrace velmi dobře vyčíst školní zralost, když se tedy bavíme o mateřské škole, ale také fantazie a pestrost myšlení dítěte. Toto všechno mě natolik pohltilo, že jsem se rozhodla psát bakalářskou práci právě o ilustraci.

Mým cílem je upřesnit čtenáři, co vlastně ilustrace je, co znamená a jaký má vliv na dítě a jeho tvorbu.

První část mé práce je obecně teoretická, zaměřuji se na úlohu ilustrace, její rozdělení na vědeckou a uměleckou ilustraci a rozdíl mezi nimi. Zabývám se otázkou co vlastně ilustrace je, chci čtenáře s tímto termínem trochu více seznámit. Dále nastíním vývoj ilustrace, tendence a proudy, které se v závislosti na době často měnily. Do tohoto historického přehledu začleňuji české ilustrátory důležité nejen pro 20. století.

Druhá polovina mé práce je zaměřena na dětskou ilustraci. Jsem přesvědčená, že každé dítě je ilustrátor, proto věnuji i prostor popisu vývoje dětské kresby. Snažila jsem se poukázat na náplň Sdružení a aktivity v ČR z oblasti dětské ilustrace. Dále jsem několik vět věnovala českým ilustrátorům a jejich dílům. Své místo jsem udělila i nejznámějšímu českému ilustrátorovi Josefu Ladovi. Také jsem do své práce zahrнула zahraniční dětské ilustrátory.

Protože jsem v mé praktické části použila výtvarnou řadu, čtenáři bych ráda vysvětlila její náplň.

Třetí kapitolu jsem pojala prakticky. Mojí snahou byla výtvarná řada zaměřená na ilustraci a práci s ní. Zároveň jsem chtěla děti seznámit s významnými dětskými ilustrátory.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Ilustrace

„Pojem ilustrace náleží těm pojmům vědy o umění, jejichž výměry nevystihují pro přílišnou složitost zjevu dokonale ani obsahu, ani rozsahu pojmu. V širokém významu slova je ilustrací každý výtvarný projev, jenž doprovází myšlenku literární, ať vědeckou, nebo uměleckou, a jenž posiluje názor a představu čtenáře prostředky, jež psanému slovu nejsou dány“ (Antonín Matějček, 1931, s.7).

„Knihu dostáváme do rukou jako výsledek kolektivní práce, na niž se vedle spisovatele také podílí též grafik, tiskárna a ilustrátor“ (Blanka Stehlíková, 1984, s.5).

Musíme si uvědomit, že právě ilustrace dává příběhu obraz. Ne každé dítě si plně představí hlavní postavy z příběhu, nebo z pohádky. Právě ilustrace může čtenáři ještě více a detailněji přiblížit často pouze knižně nereálný svět.

Ilustrace také často vyvolává určité pocity. Může to být pocit nejistoty, strachu, až pláče, nebo naopak pocit štěstí. Často především v dětské literatuře vyvolává smích (Blanka Stehlíková, 1984).

Doby, kdy vydavatelé museli přemlouvat umělce, aby knihu pro děti ilustrovali je pryč, patří k minulosti. Zdá se, že v ilustraci pro děti méně, než v dětské literatuře, mohou se skrývat sporné, problematické zjevy, je to důsledek vysoké kvality ilustrace pro děti a práce nakladatelství (Holešovský, 1960).

2.1.1 Co je ilustrace?

„Je zvláštní obor grafiky, uplatňující se technikou kresby nebo jednotlivými technikami grafickými kupříkladu leptem, litografií, dřevorytem v novinách, časopisech nebo knižní produkci. V širším smyslu znamená „osvětlení“ jakéhokoli textu komponovaným obrazem, tedy i pomocí fotografie nebo díla malířského (ale i sochařského nebo architektonického) prostřednictvím jeho mechanické reprodukce. Vlastní knižní ilustrace, začleňující se do širší disciplíny knižní grafiky (tj. výtvarné řešení knihy jako uměleckého celku od knižní vazby přes volbu vhodného typu písma a jeho úpravu až po návrh a provedení obálky), prošla složitým historickým vývojem počínaje antikou” (Jan Baleka, 1975 Praha, s.6).

Ilustrace mívá většinou podobu kresby nebo malby, ale velmi časté jsou také koláže nebo kombinované techniky. Velmi častou technikou je také kvaš. Návaznost na literární námět je jedna z nejdůležitějších funkcí ilustrace. Měla by oživit psaný text, ozvláštnit, měla by souviset s psaným textem a významnou měrou jej doplňovat, oživovat, ale také vysvětlovat a upřesňovat. Je tomu tak proto, že dítě přijímá knižní dílo mnohem intenzivněji v literárně -výtvarné celistvosti (Stehlíková, 1979).

„ Ilustrace názorně konkretizují představy, které se nabízejí čtenáři při četbě knihy. Cyklus ilustrací skrývá čtenáři pevné opěrné body, v jejichž směru se může pohybovat fantazie čtenáře, dítě není schopno hodnotit ilustraci jako takovou a spokojuje se s jejím obsahem. Vytvořit adekvátní ilustraci znamená pohybovat se na úrovni představ, jaké měl autor při tvorbě textu“ (Holešovský, 1975 Praha, s.6).

2.1.2 Rozdělení ilustrace

Známe různé druhy ilustrací pro děti, které můžeme rozdělit dle významu a funkce. Jeden z druhů je naučná ilustrace, kde významem je ujasňovat, vysvětlovat, podílet se na rozvoji rozumového poznání.

U umělecké ilustrace, půjde především o posílení prožitku uměleckého díla novým, dalším druhem umění, probouzení a rozvíjení zájmu o výtvarné umění.

Ve škále požadavků u umělecké ilustrace pro děti mají přednost esteticko-výchovné ilustrace a pomáhat dětem objevovat krásu lidského života (Holešovský, 1960).

„Vzpomínky a dojmy z dětství, mého šťastného dětství jsou stálým zdrojem mé inspirace. Mé mládí bylo šťastný, tak šťastný, jak jen může být šťastný vesnický chlapec. Ze vzpomínek svého života a svého dětství, jsem čerpal znalosti a ilustroval knihy.

Abych neztratil zájem u dětí, často chodívám za nimi na políčko a pozoruji jejich nadšení ze života“ (Josef Lada, 1952 Praha, s.15).

Citace Josefa Lady může být reálný náhled do života některého z ilustrátorů. Hlavní cíl není jen dobře namalovat nebo nakreslit ilustraci, ale trochu se i s dítětem sblížit. Znáť co mu dělá radost, ale čerpat také sám ze sebe, co dělalo radost jemu samému v dětství. Vracet se do minulosti, do svých dětských let. Podle mého názoru to je základ dobře zpracované a kvalitní ilustrace.

2.1.3 Vývoj ilustrace

Ilustrace je stará jak lidstvo samo, sdílela s knihou všechny veliké vývojové proměny a změny. Díky úzké spojitosti ilustrace s knihou bylo příčinou, že její dějiny splývaly často s dějinami knihy, než svou uměleckou podstatou, vnitřním smyslem, i svým slohovým projevem, kde byla ilustrace odrazem uměleckých idejí, jež živily výtvarné tvoření, měnily jeho vývojový směr a cíl. V této souvislosti byla ilustrace zrcadlem duchovních proměn a uměleckých záměrů světové kultury v jejím tisíciletém vývoji (Matějček, 1931).

Její dějiny můžeme rozdělit na dvě základní historické etapy: první v ručně psaných knihách (iluminované rukopisy) a druhá etapa tvoří výzdoba v knihách tištěných zhruba od doby vynálezu knihtisku kolem roku 1440 (Baleka, 1975).

Ilustrace tedy sahají do starověku a vážou se k monumentální nástěnné malbě v Egyptě i Řecku. První ilustrace se objevily v Egyptě v Knize mrtvých. Dále v antice, kde byly ilustrovány zvířecí bajky a objevovala se zde zejména vědecká ilustrace. V antickém období zdobí ilustrace i papyrové a pergamenové svitky (Matějček, 1931).

„Výtvarné předpoklady vzniku a vývoje umění ilustračního byly dány spojitostí obrazů a písma v dávných dobách lidských dějin. Vyjadřování a sdílení myšlenek dalo se v nejstarších kulturách světa, obrazy vyjadřujícími pojmy, a to způsobem různých národů, tak jednoznačným, že čtení těchto pojmových obrazů (piktogramů) jest možné i bez znalosti řeči národa, jenž je vytvořil“ (Matějček, 1931 Praha, s.9).

Vývoj ilustrace lze rozdělit podle doby působení, tedy podle století a jejímu celkovému vzhledu a techniky výtvarné práce.

Osamocená iluminace rozkvétala na počátku 8.století v irských a anglosaských uměleckých dílnách. Abstraktní ornamentika byla velice hojná. Stránky knihy byly zdobeny velikými iniciály, jež vytlačily často i text. Velmi známý je evangeliář

zv. Book of Kells, chovaný v Trinity College v Dublinu.

Také v době Karla Velikého rostla ilustrace, které říkáme karolinská. Obrazy, které zdobí nejvýznamnější kodexy karolinské, nejsou ilustracemi ve vlastním slova smyslu. Byly to spíše reprezentační celostranné obrazy s evangelisty, zobrazující majestát Kristův, často však i dárce knihy. Text sám ilustrován nebýval. Smysl pro ilustraci nebyl plně vyvinut, jak se zdálo pomocí knižní malby.

Ottonská iluminace se objevila v 10. století, svědčí o tom mnoho zachovaných rukopisů. Slohový základ kresby nebyl jednotný, působily zde vlivy knižní malby (miniatur) a nejednou není perokresba, než kreslířskou redukcí obrázku malovaného. Knihy byly obklopeny velkým množstvím výzdob. Císařové, církevní knížata objednávali nádherné kodexy, v nichž ilustrace doprovázely text v celých cyklech. Dílna kláštera Reichenau na Bodanském jezeře byla jednou z technicky nejvybavenější dílnou, kde vyšly ve značném počtu do dnes zachované knihy, v nichž měla ilustrace textu nezastupitelnou funkci.

Románská iluminace se objevuje mezi 11. a 12. stoletím. Skromná perokresba počala se uplatňovat i ve velikých a nákladných dílech knižních, jako byla např. čtyřdílná bible cisterského opata Štěpána Hardinga (knih. v Dijonu). Perokresba se velmi často vyskytovala v německých rukopisech. V 2. polovině 12. století v se nachází perokresba tak často a na takové úrovni, že můžeme usuzovati zálibě této technice. Velkou zálibou v této technice měla literatura duchovně naučná. Románský linearismus 12. století pokračoval dlouho dobu s krasopisně stylizovaných formách, jimž nový příliv byzantských vlivů zajišťoval krásu figurálního tvaru. Rukopisy soudobé obsahovaly mnoho obrázků, kde byla použita linie neobyčejně výraznou silou.

Nový ilustrační sloh vznikl v 13. století ve Francii a Anglii, to v souzvuku s velikým přerodem malířského umění, jež vyvedlo malířský výraz z vázanosti románské, k tvůrčí svobodě projevu gotického. Text byl pouhým doprovodem obrázku. Umělecký vzhled knihy se měnil, byli zde iniciály, jež vysílaly po krajích knihy ornamentální rozviliny, stávají se podstatnou součástí nové knižní dekorace. Je to typický styl gotické formy. Evangeliář palácové kaple pařížské (Sainte- Chapelle , v Nár. knih. pařížské) dokládá vývojový stupeň gotické ilustrace, na němž jsou dány všechny její předpoklady.

V 15. století byl rozmach realismu a ten způsobil, že ilustrace se ztotožnila s ideály malby deskové a nástěnné a že usilovala, opírajíc se o tyto obory malířství, o doprovod textu realistickými miniaturními obrázky. Vyvinuta malířská technika umožňovala ilustrátorům knih zavoditi v realismu s malíří deskových obrazů.

V tomto období také vznikají ilustrace od Durera pro Apokalypsu.

V 17. - 18. století se na ilustrace používají rytiny a lepty (Matějček,1931).

„S poklesem renesanční, do dřeva ryté ilustrace mizely ilustrační cykly z knih a pojem krásné knihy nezahrnoval již ilustraci jako nezbytný znak svého obsahu. Jednou z příčin proč se vzdala barokní kniha ilustrací, byly technické nesnáze, jež se dostavovaly v knihtisku při užívání ilustrací do kovu rytých, nebo leptaných“ (Matějček, 1931 Praha, s.157).

V 19. - 20. století se používá litografie (do 1950), hlubotiskové techniky, ofsetové techniky a počítačové zpracování.

Ve 20. století vzniká mnoho dětských ilustrovaných knih a Večerníčků. Např.: Mikeš (Josef Lada), Ferda Mravenec (Ondřej Sekora), Mach a Šebestová (Adolf Born), Krteček (Zdeněk Miler), O pejskovi a kočičce, Dášenska (Josef Čapek), Rumcajs, Hajný Robátko (Radek Pilař), Křemílek a Vochomůrka, Rákosníček, Malá čarodějka (Zdeněk Smetana), Maxipes Fík (Jiří Šalamoun), Bob a Bobek (Vladimír Jiránek) a další (Stehlíková,1979).

2.1.4 Významné období 20. století

Dosavadní pokusy o úspěch jednotlivců, kteří se podíleli na dětské knižce se proměnily v základ nového programu. Předválečná bibliofilská vydání, nebyla určena dětem, přerostla v knihy vysokých nákladů. Pro veškerou knižní produkci, se výchovná a kulturní hodnota stala určující kritériem. Množství vydávaných titulů dávalo ilustrátorům příležitost k soustavné práci, v níž mohli zasahovat do všech oblastí, kde se vůbec ilustrace vyskytuje, od bohatě vypracovaných dárkových edic až k obrázkovým skládačkám, omalovánkám, či knížkám, hračkám (Stehlíková, 1979).

Ilustrátoři dostali možnost systematické práce na dětské knize, mohli tedy vyhovovat specifickým potřebám dětí s jejich posunem zájmu, aniž by se ztráceli ze zřetele výchovné požadavky v nejširším a nejlepším slova smyslu (Stehlíková. 1979).

„Základem je vzít v potaz, že ilustrace jsou určeny a využívány k různým cílům, více či méně perspektivním, a zároveň jsou proměnlivé v závislosti na čase, vývoji, společenském prostředí a mnoha dalších faktorech“ (Blanka Stehlíková, 1984 Praha, s.6).
Můžeme tedy říct, že ilustrace pro děti prošla zejména v průběhu 20. století složitým vývojem. Literatura pro děti se rychlým tempem rozvíjela a vznikaly nové typy knih, které si žádaly výtvarný doprovod. Do popředí se dostaly nové technologie, které

zapříčinily změnu techniky ilustrace.

Ke konci 20. století přišel velký zlom, nastoupil technický pokrok ve formě počítačových vymožeností a prací s ilustracemi. Dalo by se i říci, že nové technologie usnadnily umělcům práci, ale také díky nim o spoustu práce přicházeli.

V 90. letech přišlo na řadu mnoho softwarů, obzvlášť Adobe Illustrator, Corel Draw. Nové počítačové technologie se objevily i na studiích Vysokých škol, kde počítač sloužil jako vyučující prostředek, tudíž ilustrátoři nové doby byli učeni pracovat už spíše s počítačových softwary (Tokár, 1996).

2.1.5 Současná ilustrace

Osudy ilustraci pro děti jsou úzce spjaty s osudy s dětských knížek. Jak literární text, tak ilustrace se velmi podílejí na výchově mladého pokolení. Literární text spolu s ilustracemi, řeší mnoho různých úkolů, díky vývojovým proměnám, které jsou podmíněny dobou, názory a požadavky. Dětská ilustrace má ale svoji specifickou problematiku, především podléhají obecným zákonům knižního umění. Knihy nejsou jen dílem spisovatele a výtvarníka, ale jsou také záležitosti nakladatelství (Stehlíková, 1984).

Pop- pap -zakladatelkou je Marcela Konárková, která tvoří knihy speciální technikou pop-upové trojrozměrné ilustrace, vystřihovánky, flipbooky. Snaží se vydávat a prosadit „Pohádky, které můžeme číst rukama“. Častou tematikou je strach, smrt, hledání vlastní identity, to vše ale vhodnou a přínosnou formou pro dítě (POP-PAP, 2023).

Paseka- velice významné nakladatelství Paseka, jehož název nakladatelství dostalo podle knižní postavy výtvarníka a spisovatele Josefa Vachala.

Dominuje zejména v knižní tvorbě Lichožrouti, napsané Pavlem Šrutem s ilustracemi Galiny Miklínové, nové přebásnění Andersenovy Malenky, napsané Radkem Malým s ilustracemi Marie Fischerové - Kvěchové a oceňovaný novofoglarovský dobrodružný příběh Vojtěcha Matochy Prašina s ilustracemi Karla Osohy, za které byl nominován na Czech Grand Design (Nakladatelství Paseka, 2022).

Cesta domů- nakladatelství odkrývá velmi těžká témata, jako jsou smutek, smrt. Doprovázejí je ilustrace zakladatelky hospice Cesta domů Martiny Špinkové (O tajemství, Divný brach strach), Adriany Skálové (Věci našeho života, Je smrt jako duha?) a Barbory

Valecké (A smutek utek, Nikolka a dvě mámy) (Nakladatelství Cesta domů).

Bylo, nebylo- nakladatelství dominuje odvážností méně komerčních titulů v nízkých nákladech, ruční vazby a netradičního zpracování. Vydává autorské knížky, knihy pro děti, poezii, beletrie i knihy pro dospělé. Známi jsou autoři, jako Marie Štumpfová, Marie Molová, Kateřina Černá, Lucie Rohanová a další (Bylo nebylo, 2023).

Labyrint- založený Joachimem Dvořákem. Mezi kmenové autory patří např. Petr Sís, Jaroslav Rudiš, Lenka Reinerová, Olga Walló, David Böhm a Dr. Racek.

Velmi oceňované nakladatelství. Velký úspěch měl časopis Raketa. Obsah je nápaditý, chytrý, kvalitní, ale také je přehlídkou tvorby mladé české ilustrátorské generace (Labyrint, 2014).

Baobab- rodinné nakladatelství Juraje a Terezy Horváthových. Najdeme zde klasické knihy Daisy Mrázkové, obrazové průvodce Miroslava Šaška nebo například Rostlinopis s ilustracemi Alžběty Skalkové. Přehlídku mladé české ilustrace nalezneme v malých sešitcích v krabičkách v titulech 12 ukolébavek, 12 malých hororů a 12 nejmenších pohádek (Baobab, 2023).

Dalšími významnými nakladatelstvími jsou například Meander, Běží liška, Albatros.

Největší přehlídka současné autorské ilustrace je v Čechách festival LUSTR. Jeden z největších zdrojů jsou však návštěvy závěrečných prací studentů uměleckých škol. Často si na klauzurách nakladatelství hledají své budoucí ilustrátory.

Na motivy festivalu Lustr, vzniklo Sympozium ilustrace, odehrává se v Broumově.

I za ilustrace v Čechách mohou být ilustrátoři velmi mile oceněni, jedna z nejprestižnějších českých cen Czech Grand Design – kategorie ilustrátor roku, dále Zlatá stuha (ocenění za literaturu pro děti), Nejkrásnější české knihy roku.

Ze zahraničních cen je hlavní Cena Hanse Christiana Andersena, opět je zaměřená na autory, kteří tvoří v oblastní literatury pro děti. Vyhláší se ve dvou hlavních kategoriích – spisovatelé a ilustrátoři (kategorie ilustrace od roku 1966), vyhláší se každý sudý rok (CzechLit, 2017).

2.2 Dětská ilustrace

Ilustrace má pomáhat dětem k objevení krásy lidského života. Má zvláštní místo v umělecké tvorbě pro děti, v určitých obdobích dětského vývoje a v určitém prostředí má důležité postavení. To nás vede k tomu, považovat ilustraci pro děti za velmi důležitou složku výtvarné výchovy dětí. Chceme, aby dětem pomáhala poznávat výtvarné umění, chápat jeho společenský význam a chápat výtvarné umělecké dílo (Holešovský, 1960).

Dalo by se říct, že jednou z dalších myšlenek je, dítě seznámit se světem a prostředím v něm.

Se vzrůstajícím věkem se ilustrace komplikuje, začínají se v ní uplatňovat detaily a obrysová linka ustupuje do pozadí. Koloruje se více, než základní barevnou škálou. Barevnost je tím opticky náročnější. V poslední fázi nabývá předloha plně realistické podoby se všemi náležitými podrobnostmi. Obraz podporuje fantazii dítěte. V této fázi se přibližujeme ilustraci žánrové (Stehlíková, 1984).

Nezastupitelnou roli má také Večerníček, který je ukotvený v mnoha dětských, ale i dospělých srdcích. Nástup Večerníčka je ve 20. století (Uždil, 1984).

2.2.1 Každé dítě je ilustrátor

„Při ilustrování literární předlohy mám na zřeteli knihu jako celek (její účel, formát, věkový stupeň apod.), v kterém je ilustrace jedním z více komponentů podílejících se na vzniku knížky. Jde mi především o vystihnutí celkové atmosféry textu, o jeho umocnění a doplnění, jde mi o ilustraci, která by nesla všechny znaky výtvarnosti a tak mohla existovat i jako samostatné dílo i přes podřazenost a omezení textem. Často se setkávám, že děti si své hrdiny malují. Odtud poznávám a čerpám, snažím se pochopit, zda dítě chápe stejně jako tvůrce“ (František Holešovský, 1982 Praha, s.210).

Dětská kresba je jedním z nejvhodnějších přístupů k poznání osobnosti dítěte. Svoji představivost přepisuje na list papíru. Často si vymýšlí obraz svých hrdinů, vše je pro něj možné (Uždil, 1984).

Ilustrace dětí, aneb ve fantazii se meze nekladou

Právě dětství je jednou z etap, kdy dítě je jedním z nejdokonalejších ilustrátorů. Je motivováno samo sebou. Většinou je ilustrace pro ně dokonalá. Protože dítě nechápe, že je něco nereálné.

Ilustrátor by měl předvídat, jak by si ony děti představovaly postavy, hlavní hrdiny,

jak by se jim to líbilo, co je pro ně sympatické. Děti nepotřebují přesnou lidskou anatomii, nepotřebují skvělé umělecké dílo, potřebují, čemu by rozumělo jejich dětské srdce (Uždil, 1984).

Naslouchat dětskému světu je vlastně hrozně těžké. Dětská ilustrace je také dobrým pomocníkem např. pro psychology, nebo arteterapeuty. Často se stává, že psychologové neví, zda je dítě týrané, jaký má problém, kdo je hlavním agresátorem v jejich rodině. Tohle všechno můžeme vyčíst z jeho kresebního/ilustrativního výjevu. Někdy tomu říkáme „rodinný začarovaný kruh“ (Vágnerová, 2012).

Jak je možné že dětská kresba může být někdy i tak vzácná?

Ano, spoustu lidí se nad touto otázkou pozastavuje. Odpověď je ale velmi snadná. Osoby, které se touto problematikou zabývají už velmi dobře znají vlastnosti barev, jejich význam, které jsou dětem příjemnější a která naopak moc ne. Vedle takhle vzdělané osoby, může snadno i laik poznat problém dítěte (Vágnerová, 2012).

Já si například pamatuji jednoho chlapce z MŠ (mateřské školy), který nakreslil tatínka velmi daleko od zbytku rodiny. To už je první znak toho a první otázka, proč je tatínek oddělený. Dalším překvapivým znakem bylo, že byl tatínek nakreslen za mřížemi.

Dětská ilustrace je také dobrým zdrojem pro jeho vnitřní inteligenci. I když kreslí nějaký svůj příběh, komiks, nebo cokoli jiného je třeba si povšimnout, zda postava, která je smyšlená má hlavní znaky lidské postavy. Samozřejmě vše se odvíjí od věku dítěte (Vágnerová, 2012).

2.2.2 Vývoj dětské kresby

Kresbou dítě sděluje svému okolí, jak chápe vztahy s různými lidmi, co je pro něj důležité, nebo čeho se naopak bojí. Odráží se zde emoční stav dítěte, jeho obavy, radostí, které zrovna prožívá. Děti dokážou své pocity znázornit na papír, často je to pro ně jednodušší, než o nich mluvit (Vágnerová, 2012).

Už od raného dětství dítě neustále něco „čmárá“. Ať už jen po zdi, skle, nebo papíře. Kresbou dítě komunikuje, vyjadřuje to, co ho zajímá, jaká má přání, co zažívá, ale i to, co ho trápí. Kresbou řekne kolikrát více než tisíce slovy (Uždil, 1984).

po 1. roce- Stadium čmáranic: Dítě má spontánní radost ze vzniklé stopy, nelze zde přisoudit žádný smysl. Tvoří většinou pouze dodatečně, někdy za pomoci rodičů, někdy

samo, na obsahu zpravidla netrvá a dokáže ho libovolně měnit (Uždil, 1984).

Podle Babyrádové jde o první grafické pokusy, které jsou poháněny pomocí pohybu vlastního těla, hlavně rukou a nohou. Láska, cit, důvěra hraje vedle haptických a zvukových podnětů velmi významnou roli (Babyrádová, 2014).

„Kreslení, zatím jen čarání, je pro dítě hrou, přece se jen liší od jiných her už samého začátku: výsledkem je tu relativně „trvanlivý“ produkt- čára, barevná skvrna – vyzývající k další hře, která může být čím dál tím víc komplikovaná, může se změnit z pouhého vytváření stopy v zobrazení známých věcí a v tomto případě už vlastně přestává být hrou a stává se vážným pokusem o uplatnění vlastních schopností dítěte“ (Jaromír Uždil, 1984 Praha, s.18).

Na rozvoj představivost má velký vliv interakce dítěte s okolním světem. Dítě se snaží nový psací předmět zahrnout do schématu jeho chování, uchopit ho, tlouci, mačkat, hladit (Hazuková, 2005).

do 3 let- Stadium čarání: Dítě už běžně dělá zakulacené tvary, doprovázené čarami, plus různé bodance a píchance. Dítě začíná kreslit už s nějakým záměrem. Pro dítě není cokoli problém nakreslit, i přesto že dospělí nejsou často schopni pochopit myšlenku. Ve stádiu čarání dítě často během kreslení mění původní nápad, většinou kresbu ani nedokončí. Typický je také náhodný realismus a znamená to, že dítě prostě svou kresbu pojmenuje podle toho, co mu čmáranice připomíná, nebo co ho právě napadne. Později, mezi 2-3 rokem, se častěji jedná o tzv. nezdařený realismus, kdy dítě se snaží napodobit písmo dospělých. Ale právě v tomto věku, tedy nástupu do mateřské školy, dítě začne tvořit své vlastní ilustrace (Uždil, 1984).

Za obsahovou kresbu pokládáme takovou, kdy je shodný předchozí záměr dětské kresby s výsledkem, nemění se ani v průběhu činnosti, ani po jejím ukončení (Hazuková, 2005).

mezi 3.- 5. lety = Stadium „hlavonožců“: (univerzálních postav) Touto fází vrcholí období dětské znakové kresby. Grafický typ vzniká vývojem zobrazení lidské postavy a to díky jeho rozumovým schopnostem. Dítě již kreslí lépe, dává určitý obsah. Kreslí postavy tzv. hlavonožce, které jsou znázorněny kolečkem (představuje současně hlavu i tělo) a k němu připojuje dvě čárky (nohy) a často i další dvě čárky (ruce). Šablonka, nebo mustr se často v tomto věkovém období objevuje a jim pro určitou dobu vyhovuje. Je neustále stejná, zatímco poznatky dítěte stále narůstají, až je rozdíl mezi

nimi a kreslenou věcí veliký. Dítě toto neuspokojuje a přetváří svou představivost a fantazii a vytváří nový, lepší grafický typ, který zase tu určitou dobu slouží.

Nejčastějšími grafickými typy jsou lidé, stromy, sluníčko (Uždil, 1984).

Kolem 5. a 6. roku se již začíná v dětských kresbách objevovat i další kolečko, které znázorňuje trup. Dítě postavu kreslí vždy zepředu, začíná připojovat i ruce. V tomto věku dítě zvládá nakreslit i charakter zvířete – hodny/zlý (Uždil, 1984).

Kolem 6. roku dítě nakreslí tělo úplné, se všemi končetinami. Do kresby postavy dítě promítá samo sebe, kreslí sebe a to tak, jak se právě cítí, nebo co mu je sympatické.

mezi 5. – 7., někdy až 9 lety- Transparentnost (průhlednost) a sklápění (Uždil, 1984).

Vývoj znázorňující prostor v dětské kresbě

Ve chvíli kdy dítě považuje spodní hranu výkresu za zem, můžeme mluvit o základech prostorového vnímání. Dojde-li dítěti spodní hrana výkresu, otáčí ho a využívá jako zem i horní hranu. Mnohdy přechází plynule i kolem dokola, příkladem je pohádka o Řepě. Často řeší uspořádání do pater, nebo pásů (Uždil, 1984).

Zobrazení prostoru také závisí na formátu papíru, umístění zobrazených objektů (Hazuková, 2005).

Během 5. – 6. roku se objevuje druhý horizont, dítěti vadí, že postavy létají vzduchem, proto dodatečně dokreslí ještě jeden horizont a situaci náležitě upravuje. Největší postavou je autor sám, nebo postava, se kterou se emocionálně ztotožňuje př. fotbalová hvězda, princezna, hlavní hrdina příběhu apod. Kromě tohoto jevu se mezi 5. - 6. rokem objevuje už zmíněné sklápění. Věci, které stojí kolmo k této rozlehlé základně, jsou jakoby sklopeny do půdorysu podle osy (např. stromy u silnice), nebo symetricky seřazeny okolo středu (rákosí kolem rybníka).

Další zvláštností je mezi 5. - 6. rokem období „silné nohy“. Dítě kreslí končetiny dvěma čarami. Ruce má snahu nasazovat tam, kde jsou ramena. Také obohacuje kresbu o další detail, jako je řešení vlasů, vousy, kalhoty, sukně, ozdoby, šperky, brýle. Vytváří částečný profil, má snahu znázornit pohyb – holčička veze kočárek, hráči na hřišti (Uždil, 1984).

Jevy v dětské kresbě

Má zájem o funkční detaily, upřednostňují je tam, kde by je dospělý nečekal. Pro dítě jsou velmi důležité, protože to jsou detaily věcí, se kterými má dítě častý, nebo každodenní problém, může to být klika, knoflíky apod. (Uždil, 1984).

Pravouhlý jev, neboli R-princip- Často se objevuje v dětské kresbě. Snaha rozlišit jeden směr od druhého a to zřetelně. Pravý úhel je setkání vodorovné a svislé, setkání dvou směrů, které znamenají nejvíc (Uždil, 1984).

Regenový jev- Objevuje se od počátku dětské kresby. Dítě zprůhlední obal, nebo stěnu na kresbě, vidíme co je uvnitř. Nejčastěji dům, náklad v autě, pytle, děti v bříšku, bříško tatínka a něm jídlo (Uždil, 1984).

Grafoidismus- Je naklánění kresby ve směru budoucího písma, vše tím směrem tíhne (Uždil, 1984).

Automatismus- Dítě si osvojí jednoduchý znak, nebo ornament. Je tak nadšeno ze znaku, že ho zapojuje naprosto všude a to i tam, kde se námětově nehodí. Příkladem mohou být hvězdičky, kolečka, křížky (Uždil, 1978). *„Někdy zdobí dítě opravdu vše: šaty, paňáky ale i oblohu a zem. Přihlédneme-li blíže, zjistíme, že takový přezdobený výtvar je obsahově chudý, nevyčerpá a strnulý. Výzdoba jakoby měla zakrýt určité mezery v představivosti a v myšlení“* (Jaromír Uždil, 1984 Praha, s.53).

Dětský kolorit

Barvy se vážou s určitou představou a má hodnotu věcné konstanty (zelená – strom). Naproti tomu všude tam, kde barva není svázaná tak úzce s věcí samou, dítě dává přednost své zálibě v barvách, ale zároveň se snaží i zřetelně rozlišit tony, hledá takovou skladbu, kde by se barvy náležitě uplatnily jedna vedle druhé (Uždil, 1984).

Náhoda má vliv na neobvyklý dětský kolorit (Hazuková, 2005).

„Pro názornost si představme, jak bude dítě postupovat při malbě „krajiny“ (přesněji krajinného prostředí figurální scény): trávy a stromy budou zelené, obloha modrá. Domy budou světlejší, než „zem“, nebude se v nich uplatňovat zelená, spíše žlutá a růžová“ (Jaromír Uždil, 1978 Praha, s.56)

Obecně lze říci, že teplejší tony barev, jsou oblíbenější jak studené tony, ne ve smyslu že

by dítě pracovalo jen s nimi, ale spíše jimi označuje pro ně příjemné věci, které se mu líbí (Uždil, 1984).

2.2.3 Sdružení a aktivity v ČR z oblasti dětské ilustrace

Mnoho projektů se věnuje v České republice četbě a ilustraci, příkladem může být organizace sdružující knihovníky a informační pracovníky SKIP, městské a vesnické knihovny, Obec spisovatelů, Svaz českých knihkupců, nakladatelé knih pro děti a mládež a další. Snaží se, aby knihy byly opět v popředí dětského zájmu a co v největším rozsahu (Hutařová, 2004).

Projekt „Rosteme s knihou“

Občanské sdružení Svaz českých knihkupců a nakladatelů založili projekt „Rosteme s knihou“. Důvodem založení projektu byl velmi nízký zájem dětí o četbu. Celý projekt je založený pro předškolní a školní mládež s cílem získání kladného vztahu k literatuře, rozvoj jejich intelektu a rozšíření vědomostí mladých lidí (Rosteme s knihou, 2007).

Klub ilustrátorů dětské knihy – KIDK

Klub ilustrátorů byl založen roku 1990. Sdružuje několik výtvarníků, jejichž cílem je ilustrování knih pro děti a mládež, pečovat o vysokou kvalitu ilustraci, i celkovou výtvarnou podobu knih. Zlatá stuha je organizována společně s Obcí spisovatelů. Klub zajišťuje společné výstavy, prezentace v galeriích, v knihovnách i na zahraničních veletrzích. Často také členové klubu navštěvují besedy ve školách a knihovnách (Hutařová, 2004).

2.2.4 Čeští dětský ilustrátoři

Ilustrace neodmyslitelně patří ke každé knize pro děti i mladistvé. Zde je výběr některých známých ilustrátorů, kteří se zasloužili o velký obdiv u dětí i napříč generací.

Alois Mikulka

Byl malíř, grafik, autor a ilustrátor dětských veselých knížek, také se mimo jiné zabýval sochařstvím. Stejně jako Lada a Sekora sám často psal, kreslil a maloval do dětských časopisů, například Sluníčka, Sedmičky a podobně.

Získal mnoho ocenění za ilustraci ke knížkám, příkladem může být Cenu nakladatelství Albatros r.1980. V humoristické ilustraci vyznačuje Mikulka zvláštní nádech parodie s účastí dětské poezie, nebo naopak chlapecká schválnost vymykající se respektu k navyklým formám jednání (Holešovský,1989).

Ondřej Sekora

Byl výrazný český spisovatel, žurnalista, kreslíř, grafik, ilustrátor, karikaturista a entomolog.

Psal a ilustroval hlavně knihy pro děti. Vytvořil do značné míry autobiografickou figurku Ferdý Mravence (poprvé se objevila v Lidových novinách 1932 jako postavička v kreslených seriálech pro dospělé), stejně známý je i Brouk Pytlík (1939).

(Jan Baleka, 1975).

Jiří Trnka

Trnka byl všestranný umělec, je znám jako skvělý malíř, grafik, sochař a ilustrátor knížek jako jsou Míša Kulička , Broučci , Český Betlém, Pohádky tisíce a jedné noci, Pohádky Hanse Christiana Andersena, Pohádky bratří Grimmů, Staré pověsti české, Fimfárum Jana Wericha.

Charakter Trnkových ilustrací popisuje Blanka Stehlíková následovně: *„Jeho ilustrace mají zvláštní atmosféru, vnitřně nezávislou na literární předloze Je v nich víc poetických prvků, než dějových, víc prožitků než vyprávění..“* (Blanka Stehlíková, 1979 Praha, s.24).

Jeho ilustrace mnohdy působí trochu abstraktně. V roce 1945 založil studio kresleného filmu Bratři v triku. S oblibou používal ve svých filmech loutky. Mezi jeho nejznámější loutkové filmy patří Staré pověsti české a Dobrý voják Švejk, namluvený jeho přítelem J. Werichem. Jiří Trnka rovněž vytvořil autorskou knihu „Zahrada“. Jedná se o dílo, které léta oslovuje děti i dospělé. Má své kouzlo, poezii i humor. Kniha H. Ch. Andersena s jeho kresbami byla vyhlášena za nejkrásnější knihu 20. století (Stehlíková, 1979).

Zdeněk Miler

Tvůrce kreslených filmů, ilustrátor a grafik. Nejvíce proslul animovaným seriálem o Krtkovi, který vznikl tak, že Zdeněk Miler chtěl, aby se jednalo o zvířátko, které ještě nikdy v pohádce nehrálo. Neustále přemýšlel, jaké by to mohlo být, avšak žádné ho dlouho nenapadlo, až později nakreslil postavu krtka, která do té doby nebyla moc

typická pro hlavní postavu pohádky. Postavou krtka si získal mnoho dětských čtenářů (Holešovský, 1989).

Adolf Born

Malíř, grafik a ilustrátor, tvůrce animovaných filmů, který získal mnoho ocenění. V šedesátých letech nacházíme dva ilustrační cykly, které ukazují Bornův styl. Nejprve jsou to černé ilustrace a pak barevné ilustrace. Bornova tvorba pro nejmenší obsahuje sféru humoristického seriálu, s ním začal v dětském časopise Sluníčko Mach a Šebestová nebo Robinson Crusoe (Holešovský, 1989).

Od počátku své ilustrační práce, která už obsáhla na 140 knižních titulů se Born zabýval širokou škálou autorů a razil heslo umělecké ilustrace rovněž v těch žánrech, jež až do té doby stály na okraji výtvarného zájmu (Stehlíková, 1979).

Helena Zmlátliková

Rozená Wehrbergerová, česká malířka a ilustrátorka. Ilustrovala přibližně 250 knížek, hlavně pro děti.

Studovala nejprve na soukromé Ukrajinské akademii Grigorije Musatova, později přešla na Rotterovu školu kresby a propagační grafiky. Své studium dokončila ve škole volné a užité grafiky, knižního a reklamního umění Officina Pragensis .

Již během studií si přivydělávala jako módní kreslířka. Známé jsou její ilustrace Honzíkovy cesty Bohumila Říhy, byla to povinná četba v první třídě. Podobně známé jsou i Děti z Bullerbynu Astrid Lindgrenové. Mezi její nejoblíbenější knížky patřilo Aškenazyho Putování za švestkovou vůní, Collodiho Pinocchiova dobrodružství a Malý princ od Saint-Exupéryho. Kromě knih ilustrovala i mnoho leporel pro nejmenší.

Pracovala i na animovaných filmech, například na příběhu o kocouru Modroočkovi (Stehlíková, 1979).

František Skála

Malíř, grafik, ilustrátor, keramik také často spolupracoval s animovaným filmem. V šedesátých letech u nás vystavoval se skupinou Radar a Polylegran, v zahraničí se zúčastnil výstav Humor v ilustraci dětské knihy, nebo například Svět dítěte. V jeho ilustracích se často objevovala humoristická kresba, díky kterým obdržel ceny a čestné uznání.

Jako oblíbené jsou ilustrace ke knize Vojtěcha Gaji Čertovské pohádky (Holešovský, 1989).

Daisy Mrázková

Daisy Mrázková se ve 40. letech krátce věnovala dřevorytu, později se věnovala především tvorbě autorských dětských knížek, které nejen ilustrovala, ale i psala a převážně i sama graficky upravovala.

Ilustrace Mrázkové jsou malířské, barevně kultivované, komorní a oproti textu, kde autorka zkoumá detaily, směřuje u obrazových kompozic k zjednodušení, k působení estetických hodnot tvarů a barev, které mohou být smutné, nebo veselé. Znamé ilustrace dětských knih jsou Neplač, muchomůrko, Byla jedna moucha, Haló, Jácíčku, Písně mravenčí chůvy (Stehlíková, 1979).

2.2.5 Josef Lada

Josef Lada je pro mě díky svým ilustracím a postoji k životu jeden z nejoblíbenějších ilustrátorů. Jeho ilustrace a obrázky zdobí nejen mnoho knih, ale také často pohlednice, časopisy, nebo například potisky na textilu. Kapitulu tedy věnuji tomuto ilustrátorovi, který si dovoluji říct, byl i chloubou České republiky.

Josef Lada byl malíř a ilustrátor, jevištní výtvarník, karikaturista, scénograf a autor moderních pohádek pro děti. Přes svou úvodní notu radostné pohody je jeho dílo v podstatě lyricky něžné, melodicky zpěvné a hudebně i básnický epické.

Po vzoru Josefa Mánesa a Mikoláše Alše vytvořil stylizovaný obraz české vesnice a jejích obyvatel s podtextem laskavého humoru (Pavlíček, 1952).

„Vycházel z dětské záliby v ději a z přirozeného dětského optimismu, tu uplatňoval veselou kresbu s výraznou jednoduchou konturovou čarou a jasným koloritem“ (Blanka Stehlíková, 1979 Praha, s. 10).

Ilustrační tvorba Josefa Lady patří převážně nejmenším dětem a mladším čtenářům, středem jeho zájmu byla pohádka a folklór, humoristické seriály směřující do oblasti zábavy a citového ovzduší dětského života a dětské fantazie. Druhově a žánrově se jeho tvorba rozprostírá mezi leporelo a jeho vyprávění. Záliba zvířecího světa přivedla Ladu k tvoření přírodopisu a učebnic a pomohla mu k vytvoření čtyřdílné kroniky o příhodách kocoura Mikeše (Holešovský, 1989).

Díky tomu, nejen jednomu dnes už dospělému člověku utkvěly v paměti jeho obrázky.

Josef Lada se narodil 17. prosince 1887 v Hrusicích u Senohrab. Pocházel ze čtyř dětí, jeho otec byl vyučený švec. Téměř o 17 let starší bratr František velmi ovlivnil jeho fantazii. Chodil do hrusické školy, ale učení ho moc nebavilo, kromě kreslení a přírodopisu. Učil se malířem pokojů, ale tato práce byla pro něj příliš namáhavá, proto se nakonec vyučil knihařem-zlatičem.

V roce 1904 týdeník Máj uveřejnil dvě kresbičky Josefa Lady. Téhož roku začal navštěvovat kreslířské kurzy profesora Jakesche. Po dalším roce dostal výuční list a usadil se natrvalo v Praze, kde se pokoušel živit jako kreslíř a karikaturista. Konečně na třetí pokus byl přijat k řádnému studiu na Uměleckoprůmyslové škole. Žáci této školy však nesměli publikovat, předměty ho nebavily a tak po půl roce ze školy odešel.

Josef Lada začal ilustrovat knížky pro děti, dostával zakázky a těch přibývalo. Svě kresby uveřejňoval v časopisech Besídka malých, Humoristické listy, Šibeničky a jiné.

Byl stálým spolupracovníkem časopisů nakladatelství Melantrich, redigoval přílohu deníku České slovo - Kvítka z čertovy zahrádky.

Josef Lada ilustroval četné knihy Jaroslava Haška, J. Š. Kubína, Jana Nerudy a jiných spisovatelů. V roce 1926 vznikaly první ilustrace Švejka pro nakladatelství Adolfa Synka.

V roce 1923 se Josef Lada po dlouholeté známosti oženil s Hanou Budějovickou. S ní měl dvě dcery, z nichž mladší Eva zahynula při náletu na Prahu 14. února 1945. Pro svoji dceru udělal návrh na pomník na Olšanských hřbitovech, který je zde na hrobě Ladovy rodiny dodnes. Manželka Hana zemřela v roce 1951, on sám o šest let později. Je pochován na Olšanských hřbitovech.

Dcera Alena byla také známou ilustrátorkou. V roce 1963 vydala knihu Můj táta Josef Lada.

Nejznámějšími díly Josefa Lady jsou například Moje abeceda, Říkadla, Mikeš, Ladovy pohádky, Lada dětem, O chytré kmotře lišce, Vlkova svatba, Ezopské bajky, Zlatý domov, Do světa, O kocourovi Mikešovi, Halekačky naší Kačky, O statečném králíčkově a další (Pavlíček, 1952).

2.2.6 Současní čeští ilustrátoři

Zde je výběr několika současných ilustrátorů s jejichž ilustracemi se často setkávám při práci v mateřské škole a jsou i oblíbenými u dětí samotných.

Galina Miklínová

Současná ilustrátorka dětských knih zabývající se i filmovou tvorbou. Za její tvorbu získala už několik významných ocenění.

Už od dětství hodně kreslila, byla to její oblíbená činnost, která se v ní zachovala až do dnes. Jako první z knih, kterou ilustrovala se jmenuje Zlomená křídla Chalila Džibrána. Podstatnou spoluprací je spolupráce na knihách Pavla Šruta, které jsou plné poetiky a humoru. Právě kniha Pavla Šruta si u dětí získala díky ilustracím Miklínové velkou oblibu (Hutařová, 2004).

Pavel Čech

Dříve, než se Pavel Čech začal plně věnovat výtvarné tvorbě, pracoval řadu let jako hasič. V roce 2004 své povolání opustil a veškerý čas již věnoval umělecké dráze. Jako autodidakt se velmi rychle vypracoval ke skvěle zvládnuté olejomalbě. Vedle malby se Pavel Čech věnuje ilustraci a psaní autorských knih. V rámci literární tvorby realizuje především dětské knihy, které sám ilustruje. Realizuje se rovněž v oblasti komiksu (CzechLit, 2017).

Lucie Lomová

Autorka komiksů, ilustrátorka, výtvarnice. Je laureátkou komiksových cen Muriel a mnoha dalších knih pro děti. Příkladem může být Anča a Pepík, nebo Dům hrůzy. Za svoji výtvarnou práci a oddanost získala několik významných uměleckých cen (CzechLit, 2017).

Renáta Fučíková

Ilustrátorka dětských knih, která přispívá do dětských časopisů a reklamních agentur. Stejně jako jiní ilustrátoři i Fučíková získala mnoho ocenění, domácí i zahraniční. Často vystavuje samostatně, ale účastní se kolektivních výstav, především klubu ilustrátorů dětské knihy. Jedny z nejznámějších ilustrací jsou Katalin Magyar Písnička pro Kláru, Oscar Wilde Pohádky, George MacDonald Princezna a skřítki a další (Hutařová, 2004).

Petr Nikl

Vydává autorské knihy pohádek, jako je Pohádka o Rybitince, O Rybabě a Mořské duši, Záhádky, Jěleňovití. Věnuje se výtvarným a divadelním performancím. Byl členem již zaniklé umělecké skupiny Tvrdohlaví. Pro jeho obrazy je typická decentní barevnost. Vystavoval masky, které se podobaly podivným zvířatům, sám v nich pak vystupoval. V roce 1995 mu byla udělena Cena Jindřicha Chalupceckého. Zpočátku se věnoval spíše malbě a grafice (CzechLit, 2017).

2.2.7 Zahraniční ilustrátoři

Výběr několika zahraničních ilustrátorů.

Jean-Jacques Sempé (Bordeaux)

Francouzský kreslíř, v Čechách se proslavil ilustracemi k sérii knih Reného Goscinnyho Malý Mikuláš. Také publikoval v několika francouzských novinách a časopisech, stal se autorem obálky časopisu New Yorker (Baobab, 2023).

Andrea Antinori (Barcelona)

Antinori je boloňský ilustrátor a tvůrce autorských knih pro děti. Barevnost, stylizace, jazyk jsou velmi jednoduché, snadno se tedy pozná jeho práce. V jeho ilustracích je lehkost a humor. Známostou knihou je O životě lemurů, kterou Antinori jak napsal, tak sám ilustroval (Baobab, 2023).

Kitty Crowther (Brusel)

Už od dětství milovala dětskou literaturu. Vždy ji díky jejímu zdravotnímu stavu přitahoval svět obrazů, znaků a skrytých významů, proto začala psát a kreslit knížky pro děti. Často píše o tématech, jako je smrt, nemoc, přátelství nebo třeba samota. I přesto, že jsou témata těžké, nepostrádají humor. Získala jednu z nejvýznamnějších cen za dětskou literaturu ALMA. Znamé jsou její ilustrace jako Skříp, škráb, píp a žblunk!, nebo Návštěva malé smrti (Baobab, 2023).

Bruno Dick (Holandsko)

Holandský ilustrátor a grafický designér, známá je jeho ilustrace slavné králičí holčičky Miffy, která je velkou oblibou dětského zájmu. Jeho ilustrace jsou typické

jednoduchou obrysovou linkou, ilustrace jsou vybarvované základními barvami (Baobab, 2023).

ATAK aka Georg Barber (Franfurk)

Je profesorem na Akademii výtvarných umění v Hale a věnuje se nejen knihám pro děti a ilustracemi, ale i malířskými cykly, serigrafii, komiksy a podobně. Je autorem dětské knihy Svět naruby, kterou sám i ilustroval (Baobab,2023).

2.2.8 Výtvarná řada

„Výtvarné řady jsou poměrně krátké a srozumitelné útvary, které rozvíjejí kterýkoli námět, úsek učební látky nebo výchovný problém. Jedna úloha výtvarné řady logicky navazuje na druhou a společně tvoří koncepčně promyšlenou linii kroků. Pomáhají především rozvíjet prožitky, emoce či zajímavý obsah“ (Roeselová, 1997 Praha, s.30).

Přístup učitele ke zvolenému výtvarnému problému nebo námětu se odráží ve stavbě výtvarné řady a to několika způsoby. Výtvarný cyklus, jako jeden z typů výtvarných řad, využívá jednoho společného námětu, kde v jeho rámci žák hledá vlastní výtvarný nápad.

Pokud učitel postupuje, kde rozvíjí důsledně řazenými kroky výchozí podnět, využívá metodickou řadu. Základem je proces, který od známého východiska dospívá řadou kvalitativních proměn k závěrečnému poznání, nebo k řešení výtvarného problému.

Tematická řada se hlouběji zabývá samotným námětem. Zkoumá nějakou skutečnost nebo jev, krok za krokem sleduje podoby příběhy vlastnosti, na které je zajímavé hledat odpovědi.

Srovnávací řady jsou náročnější, nežli tematické řady, ale současně jsou nejzajímavější přístupy k látce výtvarné výchovy, protože učitel u nich sleduje zvolený výtvarně výchovný problém z psychologického, didaktického, vývojového nebo jiného pohledu a hledá potvrzení nebo vyvrácení svých předpokladů.

Individuální řešení výtvarné řady poskytuje dětem příležitost, aby si vyzkoušeli přistupovat širšímu celku, jak s ním pracovat a vyjádřit svůj názor.

Snaží děti kreativně přemýšlet, objevovat souvislosti mezi námětem, prožitkem a jeho ztvárněním, podpořit jeho myšlenky odbornými, nebo literárními prameny.

S dalším, zároveň odlišným postupem se můžeme setkat v základních školách,

kde učitel připravuje a řeší několik výtvarných řad současně. Cítí-li se děti z jednoho téma unaveni, začínají nové téma a k předchozímu se později vrací (Roeselová, 1997).

„Děti během výtvarných řad objevují vlastní cestu, experimentují nebo se pokoušejí vyjádřit své myšlenky“ (Roeselová, 1997 Praha, s.30).

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Výtvarná řada: „Výtvarné aktivity motivované knižní tvorbou a ilustracemi pro děti předškolního věku“

Cíl: Výtvarné aktivity pomocí knižní tvorby a práci s ní, seznámení s ilustrativními technikami a ilustrátory samotnými. Přispívání k rozvoji motorických dovedností, především jemné motoriky ruky.

Záměr výtvarné řady: „Výtvarné činnosti motivované knižní tvorbou a ilustracemi pro děti předškolního věku“ je výtvarná řada, která se snaží zábavnou, zpestřující, fantazijní i naučnou cestou děti seznámit s možnými ilustrativními výtvarnými technikami, rozšířit výtvarné činnosti u dětí na motivy knihy. Činnosti jsou koncipovány do aktivit, které u dětí podporují kreativitu, poznání i prožitek.

Součástí aktivit je i seznámení s ilustrativními pracemi ilustrátorů. Jednotlivé výtvarné aktivity a knihy jsem se snažila vybrat dle mé sympatie a zároveň předvídání líbivosti u dětí. Závěrečnou činností pak bude vernisáž, která bude tvořena pomocí prostorového objektu.

Cílová skupina: 3-6 let

Čas – 6 dní

Zásady:

- Zásada systematičnosti
- Zásada uvědomělosti
- Zásada postupnosti
- Zásada názornosti
- Zásada spojení teorie s praxí
- Zásada vědeckosti
- Zásada trvalosti
- Zásada individuálního přístupu k žákům

Cíle dle RVP PV (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání):

Dítě a jeho tělo:

- Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností.
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí.

Dítě a jeho psychika:

- Osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické).
- Porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách).
- Projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film.
- Rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie.
- Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.).
- Vytváření základů pro práci s informacemi.

Dítě a ten druhý:

- Osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem.

- Rozvoj kooperativních dovedností.

Dítě a společnost:

- Rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny.
- Vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách.
- Seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije (RVP PV, 2021).

3.2 Téma: Žrouti

Cíl činnosti: Seznámení s ilustrátorkou a jejími ilustracemi z knihy Lichožrouti. Dokáže si představit svého žrouta a realizovat ho pomocí textilu, jeho následné pojmenování, dle jeho zkušenosti.

Výběr: Výběr knihy a aktivity byl realizován na základě zajímavého tématu v knize a ilustrací, zároveň i na problematice dětí, se kterou se často setkávají.

Edukační cíle:

Kognitivní: Dítě rozvíjí kreativitu a fantazii. Ví, že kniha je dobrým nástrojem k utvoření vlastní ilustrativní tvorby. Seznámení prací Galiny Miklínové, na jejichž tvorbu navazuje.

Afektivní: Dítě si tvoří pozitivní vztah k umění a kultuře, podílí se na seberozvíjení. Dokáže vyjádřit své představy, které následně kreslí. Svoji práci si obhájí.

Psychomotorické: Manipuluje s fixem, barevnými křídami – koordinace ruky a oka. Dokáže kreslit na textil, který se mění na hlavní motivační nástroj, kterým dále kreslí. Je schopno svoji práci propojit s realitou.

Očekávané výstupy RVP PV :

biologická oblast:

- Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku.
- Zvládat výtvarné činnosti, provádět jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami a materiály.

psychologická oblast:

- Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno.
- Vést rozhovor, formulovat otázky, odpovídat, slovně reagovat.
- Vyjadřovat fantazijní představy.
- Rozvíjet a obohacovat hru podle své představivosti a fantazie.

interpersonální oblast:

- Obracet se na dospělého o pomoc, radu.
- Přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem.

sociálně kulturní oblast:

- Vnímat umělecké a kulturní podněty, hodnotit svoje zážitky.

enviromentální oblast:

- Mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek.

Charakteristika cílové skupiny: 5-6 let, homogenní jednotřídní MŠ

Počet dětí: 7

Prostředí: interiér - třída mateřské školy

Druh výtvarní techniky: koláž, kresba – práce s barevnými křídami, fixem

Pomůcky: kniha Lichožrouti, fix, výkres A4, barevné křídly, textil, lepidlo

Metoda výuky: slovní : monologická, dialogická, praktická: výtvarná činnost

Organizační forma výuky: hromadná

Časový prostor: 60 min.

Bezpečnost a hygienické pokyny: Žádný z výtvarného materiálu pro děti není zdravotně závadný. Ve třídě je čerstvý vzduch a dostatečné světlo.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti: kresba svého žrouta, následná kresba na výkres
- Výtvarná hra
- Uklízení výtvarného materiálu
- Zhodnocení

Motivace: kniha Lichožrouti, ilustrace Galiny Miklínové

Průběh činnosti:

Děti seznámím s knihou ilustrovanou Galinou Miklínovou, která se jmenuje Lichožrouti.

„Děti, já tu dnes mám jednu krásnou knihu, jmenuje se Lichožrouti. Znáte ji? Podívejte na ty obrázky, ty jsou krásné. Na obrázku jsou tvorové, kteří se živí lichými ponožkami, a proto často nemohu lidé lichý pár ponožek najít. Taky se vám někdy stává, že ztratíte své věci? (povídání o tom, co se dětem kdy ztratilo). Je možné, že to právě také udělali Žrouti.

Děti, já tu dnes mám ponožky, které se promění ve vaše žrouty.“

Všem dětem rozdám jednu ponožku. Řekneme si, co by mohli žrouti mít, pak si nakreslí pomocí fixu oči a mohou si svého žrouta dle svých představ pokreslit a pojmenovat, například podle toho, co požívají.

Děti upozorním, že nemusí jíst ponožky, mohou se živit něčím jiným, například tím, co se jim ztrácí nejčastěji, a sami si svého žrouta mohou podle potravy pojmenovat.

Za pomoci svého žrouta, kterého mají děti na ruce, děti kreslí barevnými křídami na výkres A4, co jejich žrout požívá, čím se živí.

Každé z dětí si pak na svůj dokončený výkres svého žrouta přilepí.

Děti si poté svůj dokončený výkres položí na zem a zkusí najít co nejvíce věcí/hraček, které jejich žrout pojídá a přiloží k výkresu.

Společně s dětmi se chytíme za ruce a vytvoříme jednoho velkého žrouta, který se jde s ostatními žrouty seznámit – prezentace žroutů.

Evaluace:

Naši výtvarnou aktivitu jsme realizovali ve třídě u pracovního stolečku, který je kulatý, proto jsme všichni mohli spolu dobře komunikovat. Hned na začátku mě zaujalo, že mnoho z dětí pohádku Lichožrouti znají i přesto, že je celkem obsahově složitá.

U dětí, které knihu neznaly, se projevila větší zvědavost. Společně jsme se tedy podívali do knihy na ilustrace, které se dětem moc líbily, jen slovo „ilustrace“ se jim moc neukotvila

v paměti, proto jsme se dále o ilustraci bavily jako o „obrázkovém doplnění textu“, který je pro knihu ovšem velmi důležitý.

Další velké nadšení přišlo ve chvíli, když jsem dětem nabídla barevné ponožky, které byly připraveny na kresbu jejich žrouta, sami mohly určit barvu jejich tvora. Překvapilo mě, že hned po předání ponožek, děti ponožky daly na ruce a pomalu ve své mysli přemýšlely, jak jejich tvor bude vypadat, strhla se velká debata mezi dětmi o tom, co jejich tvor bude požírat, jak bude vypadat, dokonce jmenovat.

Děti si mezi sebou ukazovaly své tvory a neustále komentovaly.

Velice dobrý ohlas měla následující aktivita, kdy si svého žrouta daly na ruku a kreslily jim na výkres barevnými křídami kresby toho, co požírají. Zjistila jsem, že děti málo pracují s barevnými křídami, spíše méně, někteří dokonce poprvé. Něktěm z dětí se stalo, že se jejich křída zlomila a byly z toho špatné, hned jsem jim vysvětlila, že se to může stát a nemusí být z toho smutní. Zde jsem si všimla velké odlišnosti dětí. Některé děti se bály, aby si moc neumazaly svého žrouta, jiní zase žroutem dokonce křídou rozmazávaly. Moc se mi líbilo, jak děti odůvodňovaly křídou zašpiněné žrouty – že přece když jí, tak se taky umažou.

Na závěr si děti žrouty libovolně naskládaly na zem a přiřazovaly potravu.

Jsem moc ráda, že jsem začlenila do této aktivity i pohybovou činnost, u které se děti prošly a zároveň začlenily „hračky“ do své práce, bylo to pro ně zpestřující. Byly plné nápadů, dokonce některé z nich si poté dokreslily, co bych jejich žrout mohl ještě požírat. Moc mě potěšila i zpětná vazba i od maminek. Některé z dětí si své žrouty kreslily i doma. Podle mého názoru se práce podařila a splnila mé očekávání.

Závěry pro další práci:

Dětem se výtvarná činnost velmi líbila, byly celou dobu velice zaujati a užívaly aktivity. Velmi přínosnou se zdála i loutka (Žrouta), kterou dále kreslily. Nebála bych se pro další práci využít také loutky, nebo jiné kreativní pomůcky.

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

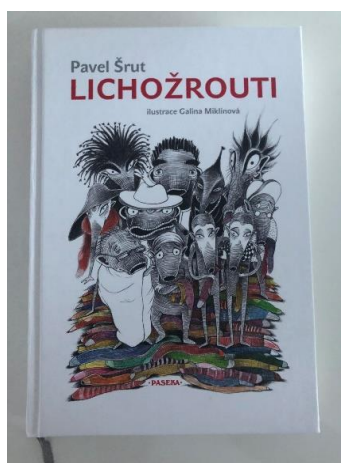
Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

3.3 Téma: Hra s barvou pomocí barevných skvrn

- Pelíšky pro zvířátka

Cíl aktivity: Cílem činnosti je vyzkoušet techniku zapouštění barev a hromadná spolupráce dětí. Nápomocná nám bude kniha a ilustrace Daisy Mrázkové, kniha „Haló Jácičku“.

Výběr: Ilustrace knihy se liší od ostatních ilustrací knih na jejíž náměty děti pracovaly, tím i mě kniha zaujala a chtěla jsem s ukázkami ilustrací seznámit i děti. Samotná práce dětí je obohacující, děti jsou svědky barevného výsledku spojitosti dvou a více barev, na kterém pracují.

Edukační cíle:

Kognitivní cíl: Dítě se nebojí zapouštět barvy, chápe, že i kniha je dobrým námětem na techniku výtvarné činnosti. Dokáže společně s dětmi dospět k jednomu cíli.

Afektivní cíl: Dítě si váží přírody, všímá si jejich barev.

Psychomotorický cíl: Správná manipulace se štětcem. Rozvíjení jeho poznání o barvách a jejich vlastnostech při kontaktu s jinou barvou.

Očekávané výstupy dle RVP PV:

biologická oblast:

- Zvládat výtvarné činnosti, provádět jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami.

psychologická oblast:

- Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, ve vhodně zformulovaných větách.

interpersonální oblast:

- Odhalit podstatné a nepodstatné znaky, charakteristické znaky předmětů, osob, zvířat.
- Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných činností, dovedností a technik.

sociálně kulturní oblast:

- Zajímat se, co se v okolí děje, všimnout si dění změn ve svém okolí.

Charakteristika cílové skupiny: 3-6 let, heterogenní jednotřídní MŠ

Počet dětí: 8

Druh výtvarní techniky: malba - práce s akvarelovými barvami, kresba fixem

Pomůcky: kniha, formát výkresu A2, akvarelové barvy, kulatý štětec, voda, fix, lepící páska

Metoda výuky: slovní – monologická, dialogická, praktická: výtvarná činnost

Organizační forma výuky: skupinová

Časový prostor: 1 hod.

Bezpečnost a hygienické pokyny: Žádný z výtvarného materiálu pro děti není zdravotně závadný. Ve třídě je čerstvý vzduch a dostatečné světlo.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti: hra s barvou pomocí vodových barev
- Kresba pelíšku pro zvířátka
- Uklízení výtvarného materiálu
- Zhodnocení

Motivace: kniha „Haló, Jacíčku“.

Průběh činnosti:

„Děti, když se ohlédneme kolem sebe, můžeme vidět několik barev, některé na nás působí smutně, některé zase vesele, některé dokonce legračně, ale jedna bez druhé být nemohou,

protože svět je plný barev, doplňují se navzájem a mají se rády jako například vy mezi sebou. Tady mám zase jednu krásnou knihu „Halo, Jacíčku“ a paní která tuto knihu malovala, měla barvy taky moc ráda a co nejvíce se snažila, aby se spolu přátelily, což se jí také povedlo. Do své akvarelové malby pak dále kreslila.

Vy jste mezi sebou také přáteli, proto vám jistě nebude vadit, že dnes budete malovat společně a budete se pokoušet stejně spřátelit i barvičky. Ale pozor, zkusíme rozpíjet barvičky jen ty, které nejčastěji můžeme vidět v přírodě a budou nám přírodu i připomínat (řekneme si, které to mohou být).

Po zaschnutí se s dětmi zase posadíme kolem výkresu. *„To jsou krásné barevné skvrny děti, připomínají vám něco z přírody?“* Diskuse *„Zkusíme se podívat a najít nějaké pelíšky nebo domečky, kde by mohla zvířátka žít a dokreslit je.“*

Evaluace:

Celkem mě překvapilo, že děti knihu „Halo, Jacíčku“ vůbec neznají, o to listování v ní bylo velice přínosné a zajímavé. Nejprve jsem měla v plánu, že výkres formátu A2 položím na zem a děti budou mít prostor kolem něj pracovat, nakonec díky skvěle vyřešenému kulatému stolu jsem měla možnost výkres přilepit na stůl a děti měly možnost se z každé strany kolem výkresu se pohybovat.

Dětem se zapouštění barev velmi líbilo, bylo fajn, že zapojit se mohly i mladší děti, jejich efekt při zapouštění byl až „kouzelný“, samy se velmi divily a chtěly vyzkoušet, co vznikne sloučením dvou barev.

Děti se snažily na výkres nanést hlavně přírodní barvy, samozřejmě velmi lákavými byly pro ně pestré barvy, jako jsou červená, nebo fialová. Hned si použití barev obhájily.

Přece v přírodě je mnoho fialek a i kytíček červené barvy.

Pro velký úspěch jsme zkusily zapouštět barvy na téma Vesmír, bylo zvláštní, jak děti pracovaly. Samy už k jednotlivým barevným skvrnám přiřazovaly význam.

Další den, poté až nám výkres uschnul, děti fixem dokreslovaly pelíšky pro zvířátka, hned na začátku, začala velká diskuse o tom, co jak vypadá, kde by mohlo být zvířátko schované.

Bylo zajímavé, že děti chtěly mít stejně nastavený papír jako u předchozí činnosti, nejspíše proto, aby si mohly zapouštění barvy vyzkoušet na stejném místě a celou aktivitu tím dokončit.

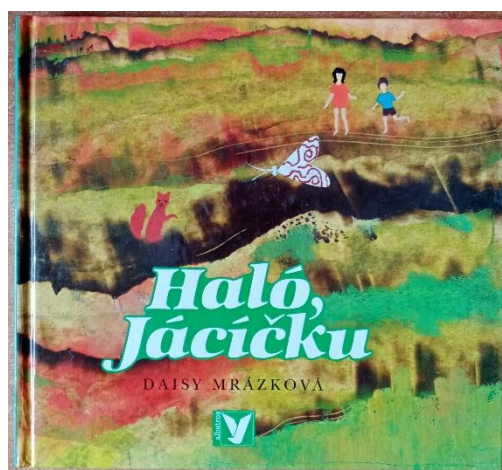
Dětem se práce moc líbila a chtěly v ní neustále pokračovat.

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Obrázek č.9

3.4 Téma: Pod kůrou stromu

Cíl činnosti: Pomocí knižní ilustrace pojmenovat, co se může schovávat pod kůrou stromu. Své poznatky uplatní přímo v přírodě tím, že kreslí, staví, realizuje vše, co by mohlo strom obklopovat, dle předchozích poznatků z knihy i zároveň vlastní fantazie.

Výběr: Kniha je zajímavá a díky tvorbě knihy samotné, jenž obsahuje odklápěcí okénka, které jsou plné ilustrací odpovídajících na otázky života stromů, které rostou všude kolem nás, a které jsou neodmyslitelně důležité, podpořila můj výběr aktivity. Děti mohou realizovat aktivitu na základě knihy, poznatků z ni, které jsou postaveny jak na textu, tak na ilustracích a rozvíjení vlastní fantazie. Aktivita je podpořena dosud nerealizovaným výtvarným směrem - Land art.

Edukační cíle:

Kognitivní: Dítě za pomoci knižní ilustrace vnímá život stromu a vše co s ním souvisí. Své vědomosti podpořené ilustracemi realizuje pomocí kresby přímo na kůře stromu a tím odhaluje tajemnost stromů.

Afektivní: Dítě si uvědomuje, že kniha je dobrým prostředkem pro seznámení s přírodou.

Psychomotorické: Dokáže svoji výtvarnou činnost realizovat v přírodě, na netradičním podkladu a s přírodním materiálem.

Očekávané výstupy RVP PV :

biologická oblast:

- Kreslit, malovat, modelovat, vytrhávat, stříhat, lepit, vytvářet objekty z přírodních i umělých materiálů.

psychologická oblast:

- Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího).
- Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité.

interpersonální oblast:

- Respektovat dospělého, komunikovat s ním vhodným způsobem (s ohledem na situaci a podmínky).

sociálně kulturní oblast:

- Osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další práci.

enviromentální oblast:

- Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných činností, dovedností a technik.

Charakteristika cílové skupiny: 3-6 let, homogenní jednotřídní MŠ

Počet dětí: 9

Prostředí: exteriér – dětská školní zahrada

Druh výtvarní techniky: kresba, Land art

Pomůcky: kniha „Kuk pod okienko STROMY“, barevné křidy, přírodní materiál

Metoda výuky: slovní – monologická, dialogická, - praktická: výtvarná činnost

Organizační forma výuky: hromadná

časový prostor: 40 min.

Bezpečnost a hygienické pokyny: Exteriér je připraven pro děti, není nebezpečných míst.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti: prohlednutí knihy

- Akční umění: kresba na strom, práce s přírodním materiálem
- Posouzení práce
- Zhodnocení

Motivace: kniha „Kuk pod okienko stromu“

Průběh činnosti:

S dětmi se posadíme na koberec a prohlédme si knihu, kterou mám připravenou, společně si projdeme obrázky a tím se dozvídáme, co všechno na nás může čekat vně stromu, či pod jeho kůrou.

Knihou nás motivuje na venkovní aktivitu, kam se s dětmi přesuneme. Děti mají k dispozici barevné křídly, kterými budou kreslit na strom a vše, co v sobě podle nich může ukrývat strom, mohou také využít přírodního materiálu.

Na závěr si s dětmi projdeme všechny kresby a stavby, které děti realizovaly.

Evaluace:

Knihou se liší od ostatních knih svým celkovým vzhledem a funkcí. Jednotlivými ilustracemi i textem lze hýbat a tím se i blíže dostat do vně pozorovaného objektu.

To samotné děti velmi zaujalo. Diskuse s dětmi, co by tam dále mohly vidět, byla velmi pestrá. Společně jsme se převlékli a šli na školní zahradu a už cestou tam, jsme si všímali stromu, všeho, co na něm můžeme vidět, co si se sklopenou hlavou třeba ani nevšimneme. Děti pozorování měly jako hru, kdo najde více.

Když jsme přišli na zahradu, děti už byly natěšené na aktivitu, které je čeká. Rozdala jsem dětem barevné křídly, kterými na strom malovaly, co by v něm mohlo být ukryté, kdo by se tam mohl schovávat, co by na ně mohlo vykouknout. Děti byly velmi zaujaty a kreativně přidávaly i ke své kresbě přírodní materiály.

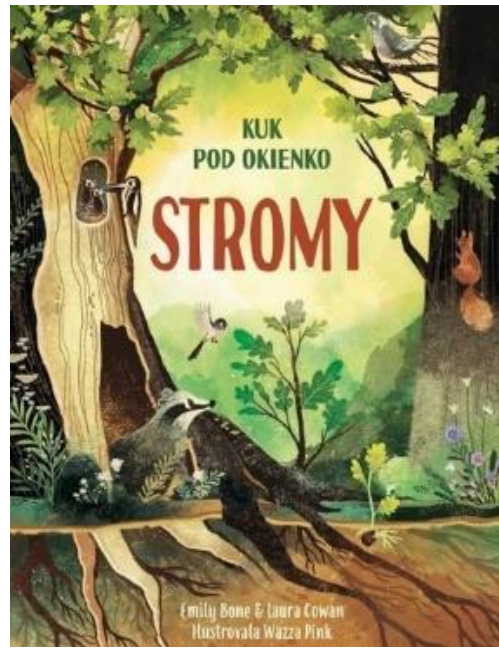
Obrázek č.10

Obrázek č.11

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

3.5 Téma: Kresba příběhu motivovaná ilustracemi Josefa Lada

Cíl činnosti: Seznámit děti s ilustrátorem Josefem Ladou, jeho ilustracemi a postupy výtvarné práce. Práce s obrysovou linií, následné obhájení své koláže a domýšlení příběhu dle fantazie. Důležitým bodem je také vnímat okolí vesnice a schopnost daný prožitek přenést na výkres.

Výběr: Stanovila jsem si otázku, zda je ilustrátor Josef Lada stále na předním místě zájmu u dětí, tato aktivita mě na ni mohla odpovědět. Knihy a leporela jsem vybírala podle toho, které podle mě, by mohly děti zaujmout.

Edukační cíle:

Kognitivní cíl: Dokáže vymyslet příběh na základě obrázků, které sám kreslil. Chápe jednu z možností, jak se ilustrace může tvořit. Je schopno si vybrat ilustraci, která mu je blízka a obhájit si ji.

Afektivní cíl: Uvědomuje si, jak je důležité, všimnout si okolí, jakou důležitou úlohu hraje v jeho výtvarné představě.

Psychomotorický cíl: Dokáže manipulovat s nůžkami, následně své výstřižky plnohodnotně uplatnit na výkresu společně s kresbou.

Dokáže kreslit fixem pomocí svých představ.

Očekávané výstupy dle RVP PV:

biologická oblast:

- Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku.

psychologická oblast:

- Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách.

interpersonální oblast:

- Přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství.

- Vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc.

sociálně kulturní oblast:

Vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo).

- Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik.

enviromentální oblast:

- Osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi.

Charakteristika cílové skupiny: 5-6 let, homogenní MŠ

Počet dětí: 5

Prostředí: interiér MŠ - třída

Druh výtvarní techniky: koláž- kresba fixem doplněna malbou

Pomůcky: výkres A4, ilustrace Josefa Lady, nůžky, fix, lepidlo, štětec, vodové barvy

Metoda výuky: slovní: monologická, dialogická, praktická: výtvarná činnost

Organizační forma výuky: skupinová

Časový prostor: 60 min.

Bezpečnost a hygienické pokyny: ve třídě MŠ je dostatek čerstvého vzduchu. Děti jsou upozorněny na práci s nůžkami, jak s nimi správně manipulovat, aby nedošlo k úrazu. Barvy jsou určeny pro děti, bez škodlivých látek, které by mohly dětem ublížit.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti: stříh obrázků, lepení, kresba černým fixem, malba vodovými barvami
- Uklizení výtvarného materiálů
- Vymyšlení příběhu k dětské ilustraci
- Zhodnocení

Motivace: leporela ilustrované Josefem Ladou, knižní ilustrace Josefa Lady, procházka vesnicí

Průběh činnosti:

S dětmi se posadím na koberec, kde mám připravené leporela ilustrované Josefem Ladou. Společně do leporel nahlédneme a ve zkratce seznámím děti s osobností Josefa Lady, jeho způsobem práce a lásce ke knihám.

Na stolečku mám pro děti nachystané kopie ilustrací Josefa Lady, ze kterých si děti mohou vybrat ilustrace, které jsou jim blízké a se kterými budou dále pracovat.

S dětmi si povídáme o tom, proč si obrázek vybraly a co na něm mohou vidět.

„Ted' si děti vystřihněte vše z obrázku, co se vám líbí, co je vám blízké (z velké části zvířátka), které si nalepíte na svůj výkres.“ Děti si mohou vybrat i více obrázků.

Ale podívejte? Vaše obrázky na výkresu jsou tak samotné, zkusily byjste obrázkům dokreslit vesničku? Nebo cokoliv si myslíte, že by se mohlo vašim vystřiženým obrázkům líbit. Vzpomeňte si na to, jak jsme dnes byli na procházce a co jsme vše viděli, co se vám nejvíce z procházky líbilo, to dokreslete i vašim obrázkům, jim se to jistě bude líbit také.“

Připomenu dětem, jak Lada postupoval při ilustracích. Děti dále kreslí fixem vesnici/místo, kde chtějí, aby jejich vybrané obrázky (zvířátka) žili. Jakmile mají děti dokreslenou obrazovou linii, svůj obrázek si mohou vymalovat vodovými barvami.

Během schnutí výkresu s dětmi uklidíme výtvarné náčiní a utřeme stoleček.

Na závěr si každé z dětí vezme svůj obrázek a společně vymyšlíme příběh dle libovolné posloupnosti obrázků. Obrázky můžeme měnit, střídat, každý z příběhů může být odlišný.

Evaluace:

Na počátku komunikačního kruhu nahlížení na práci/ leporela Josefa Lady byly děti spíše utlumené. Leporela si prohlížely bez většího zájmu. Často mezi dětmi dialog směřoval trošku k jiným tématům.

K mému velkému překvapení děti „ožily“ jakmile viděly připravené obrázky na stolečku, kde si okamžitě vybraly své obrázky. Po poučení manipulací s nůžkami děti mezi sebou okamžitě korespondovaly o možném vypůjčení obrázku a vystřížení z něj. Bylo moc příjemné, poslouchat děti během jejich dialogu a jejich vzájemném objasnění vystříženého obrázku, proč se jim líbí. Z komunikativně rušné části se pomalu stávala klidnější část, kdy se děti velmi soustředily na správné stříhání. Okamžitě si děti podle své představy nalepily obrázky, kterým dokreslily další pro ně zajímavé kresby – vesnice (motivované procházkou).

Byla jsem velmi překvapena s výběrem kresby, které děti využily k dokreslení obrázku. Nejprve jsem se obávala, že se děti budou až moc motivovat obrázkem, ze kterého vystrihovaly, že jej budou napodobovat, o to více jsem byla příjemně překvapena, že tak nebylo, děti byly velmi kreativní.

Na závěr děti libovolně naskládaly obrázky za sebou a společně jsme vymýšlely dějovou linii. Děti se u vymýšlení příběhu velmi bavily, na první pohled šlo vidět, že se jim výsledné práce i příběh velmi líbí a sami přemísťovaly obrázky a tím i měnily děj celého příběhu.

Závěry pro další práce:

Při další práci bych změnila ilustrátora, s jehož ilustracemi budou děti pracovat, spíše bych vybírala ze současných ilustrátorů, jakým je například Petr Horáček. Ovšem nelituji toho, že jsem si Ladu do své práce začlenila, měla jsem tak možnost nahlédnout do zájmu dětí a jejich zájem o jejich následný zájem o obrázky Josefa Lady. Velice zdařilá byla závěrečná práce, skládání obrázků a vymýšlení příběhu.

Obrázek č.14

Obrázek č. 15

Obrázek č.16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Obrázek č. 19

3.6 Téma: Středověká iniciála

Cíl aktivity: Dítě dokáže vysvětlit co je to středověká iniciála a zároveň chápe souvislosti mezi iniciálou a ilustrací.

Výběr: Kniha „České iluminované rukopisy 13.-16. století“ obsahuje mnoho středověkých iluminací a iniciál, které dětem napomohou k pochopení některých souvislostí. Chtěla jsem, aby aktivita byla směřovaná i v historickém kontextu.

Edukační cíle:

Kognitivní cíl: Chápe, že i písmenko může být důležitou součástí výtvarné práce, lze ho dokreslit/domalovat. Poznal, co je středověká iniciála a že může být velmi důležitým znakem pro středověký rukopis. Ví, že i v dřívějších dobách byly barvy velice důležité, nejen jako nástroj malířů, ale také jako psací prostředek.

Afektivní cíl: Váží si středověkých dochovaných spisů, má o ně zájem a dokáže pochopit jejich dřívějšího využití.

Psychomotorický cíl: Dokáže manipulovat s tuší. Vytváří si představu, kterou přenáší na výkres. Má sympatie k barvě, kterou si sám vybírá pro svoje písmenko.

Očekávané výstupy dle RVP PV:

biologická oblast:

- Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů.
- Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku.

psychologická oblast:

- Rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci.

interpersonální oblast:

- Poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno.

sociálně kulturní oblast:

- Vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech.

enviromentální oblast:

- Vnímat umělecké a kulturní podněty.

Charakteristika cílové skupiny: 5-6 let, homogenní jednotřídní MŠ

Počet dětí:7

Druh výtvarní techniky: kresba, malba

Pomůcky: výkres, tuš, vatové tyčinky, vodové barvy

Metoda výuky: slovní – monologická, dialogická, praktická: výtvarná činnost, názorně-demonstrační.

Organizační forma výuky: skupinová

Časový prostor: 40 min.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti: psaní iniciály, následná kresba
- Uklízení
- Komunikační kruh

Bezpečnostní a hygienické pokyny: Děti nepoužívaly žádné z nebezpečných materiálů, byly vždy poučeny o manipulaci s nimi. Ve třídě byl čerstvý vzduch a dostatek světla.

Motivace: středověké iniciály, středověké texty (kniha „České iluminované rukopisy 13.-16. století“)

Průběh činnosti:

S dětmi si nejprve ukážeme středověké iluminace. Vysvětlím, co je to iniciála, její

význam a kde se s ní můžeme setkat. Co je pro iniciálu typické, proč byla důležitá. Poté si s dětmi řekneme, kdo má jakou iniciálu. „*Děti, zkusíte si i vy napsat svoji iniciálu?*“ Děti si pomocí tuše a vatové tyčinky napíší svojí iniciálu. Následně až je písmenko napsané, děti dokreslí písmenko dle své fantazie a vymalují vodovými barvami. Své písmenko si nalepí na starý text/ noviny a tím si vytvoří svojí středověkou iniciálu. „*Děti nějak takto by mohla vypadat vaše středověká iniciála.*“ Po ukončení práce děti si s dětmi iniciály prohlédneme a okomentujeme.

Evaluace:

Celá práce mě velice zaujala. Nečekala jsem, že bude až tak velký obdiv při prohlížení středověkých iniciál a textu. Děti sami spekulovaly, co to „nazdobené“ písmenko může znamenat a proč je kdysi lidé tímto způsobem zdobili. Dostali jsme se do historické atmosféry. Některé z dětí sdílely jejich zážitky z muzea, kde viděly taky mnoho podobných historických spisů.

Aniž bych dětem řekla, co budeme dělat, děti si sami chtěly svojí iniciálu/písmenko nakreslit. Vcítily se do role písaře, hned jakmile jsem ji rozdala tuše. Nečekala jsem, že bude mít taková práce úspěch. Děti jeden druhému napovídaly co by mohly kreslit, jak by si mohly své písmenko „ozvláštnit“.

Po vystřížení iniciál si děti nalepily na noviny/starý text svojí iniciálu a moc mě potěšily, že svými výtvary se chtěly pochlubit i všemu pedagogickému kolektivu, které je pochválil.

Závěry pro další práci:

I nadále bych ráda děti vedla k historické kultuře a prohlubovala tím jejich obzory.

Obrázek č.20

Obrázek č.21

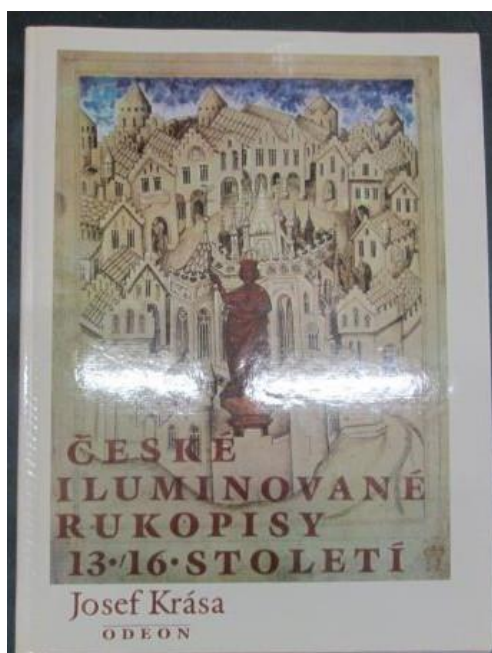
Obrázek č. 22

Obrázek č. 23

Obrázek č. 24

Obrázek č. 25

3.7 Téma: Vernisáž, aneb obleč Výtvarníčka

Cíl činnosti: Společná kompozice trojrozměrného objektu. Dokáže odpovědět co je vernisáž.

Výběr: Činnost jsem vybrala na základě dosud někdy až „nudných“ plošných nástěnek, na kterých se často děti v mateřské škole ani nepodílejí. Zde si mohou děti svoje práce vystavit zajímavým způsobem a tím pochopit i pojem vernisáž se kterým se dosud nesetkaly.

Edukační cíle:

Kognitivní: Dítě ví, že je dobré pracovat s knihou a kniha je plná zážitků

Afektivní: Svoji práci si dokáže obhájit, chce, aby i druzí viděli jeho práci, chce se pochlubit.

Psychomotorické: Prohloubení prostorového vnímání, dokáže vytvořit 3D práci na kterou je pyšný.

Očekávané výstupy RVP PV :

biologická oblast:

- Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla.

sociálně kulturní oblast:

- Zajímat se, co se v okolí děje, všímat si dění změn ve svém okolí.
- Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla.
- Vést rozhovor, formulovat otázky, odpovídat, slovně reagovat.

interpersonální oblast:

- Obracet se na dospělého o pomoc, radu.
- Vnímat umělecké a kulturní podněty, hodnotit svoje zážitky.

enviromentální oblast:

- Praxi se setkává, co kolem sebe vidí, co prožívá, co mu bylo zprostředkováno či vysvětleno.

Charakteristika cílové skupiny: 4-6 let, homogenní jednotřídní MŠ

Počet dětí: 7

Prostředí: interiér - třída mateřské školy

Druh výtvarní techniky: malba, prostorový objekt

Pomůcky: tempera, štětec, lepítka na krabice

Metoda výuky: slovní – monologická, dialogická, praktická: výtvarná činnost

Organizační forma výuky: hromadná

Časový prostor: 60 min.

Bezpečnost a hygienické pokyny: žádný z výtvarného materiálu pro děti není zdravotně závadný. Ve třídě je čerstvý vzduch a dostatečné světlo.

Bodový scénář:

- Motivace
- Průběh činnosti
- Aranžování na chodbu MŠ a ZŠ
- Uklízení výtvarného materiálů
- Zhodnocení

Motivace: povídání o vernisáži a výstavě

Závěry pro další práci: Ráda bych i nadále děti zapojovala do výstavy jejich prací.

Průběh činnosti:

Nejprve s dětmi zhodnotíme v komunikačním kruhu všechny naše práce, připomeneme si, co bylo naším cílem a jak se nám práce povedly. Každé z dětí má možnost vyjádřit svůj názor. Obrázek po obrázku se budeme vracet na počátek naší práce. Také si připomeneme, jak moc je pro nás knižní tvorba/ilustrace důležitá a co vše si pamatujeme.

Dále si budeme povídat o tom, co je to vernisáž a že bychom si ji i my mohli zkusit realizovat u nás ve školce, aby i maminky mohly vidět, jak se dětem jejich práce povedly. Děti měly nachystané krabice, které jsme společně na sebe naskládali a poslední (nejmenší) jsme usoudili, že by mohla být hlava. Děti namalovaly hlavu a nazvaly jsme ji společně našim Výtvarníčkem, dále jsme s dětmi Výtvarníčka „oblékli“ do jejich prací. Společně jsme lepili jednotlivé práce na Výtvarníčkovo tělo tak, aby se dětem líbil a děti si jej dále domalovaly.

Nakonec jsme Výtvarníčka na chodbě poskládali a už jen čekali na maminky, aby se mohli na práce dětí také podívat.

Evaluace:

Naší poslední výtvarnou činností byl Výtvarníček, použit jako vernisáž dětských prací. Musím říct, že děti při tvorbě prostorového objektu byly velice kreativní, práce byla zajímavá a pro ně nezvyklá. Velmi se jim líbila myšlenka toho, že mohou ukázat maminkám své práce a převést je do děje.

Velice příjemným byla i zpětná vazba od maminek a celého personálu MŠ a ZŠ.

K jednotlivým pracím jsem sepsala druh techniky a cíl celé aktivity společně s námětem, aby se rodiče lépe orientovali.

Obrázek č.26

Obrázek č.27

Obrázek č.28

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnuje ilustraci pro děti. Cílem této práce je přiblížit čtenáři, co to ilustrace vlastně je, jak je důležitá a v dětském světě neodmyslitelná, neboť je součástí každé dětské knížky.

Práci lze rozdělit na část teoretickou a část praktickou. V teoretická část se věnuje vývoji dětské kresby, jenž rozvíjí dětskou představivost, která je důležitá v celém předškolním i školním období. Zabývá se tím, čeho si lze všimnout v dětské kresbě, přičemž ji dělí do určitých časových období, na základě psychické vyzrálosti dítěte. Prostor věnuje rovněž vývoji ilustrace dětských knih. Zaměřuje se na 20. století, které považuje v tomto směru za vůbec nejvýznamnější období s velkým přesahem do současné tvorby. Teoretická část je pak ukončena medailony nejdůležitějších, dětských ilustrátorů, českých i zahraničních. Několik slov také věnuje tomu, co je to výtvarná řada, neboť toto téma je zpracováno v praktické části.

Cílem praktické části bylo vyzkoušet, jakým způsobem lze rozvíjet výtvarné činnosti dětí pomocí knižní ilustrace. Jednotlivé aktivity měly přispět k rozvoji motorických dovedností dětí, především jemné motoriky ruky. Práce byla zaměřena na děti předškolního věku. Více byly motivovány děti, které knihu (s jejímiž ilustracemi jsme právě pracovali) nikdy předtím neviděly. Zpětná vazba od dětí byla velmi pozitivní, do jednotlivých činností se aktivně zapojovaly. Na závěr každé aktivity proběhla krátká diskuse o tom, co se jim líbilo, nelíbilo, nebo co je překvapilo.

Domnívám se, že mnou provedené činnosti lze použít jako inspirace pro praktické činnosti v mateřské škole, neboť kladené cíle práce byly naplněny.

POUŽITÁ LITERAURA

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.

HAZUKOVÁ, Helena. *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Raabe, [2022]. Komplexní metodiky jednotlivých oblastí předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-503-6.

HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1989.

HOLEŠOVSKÝ, František. *Glosy k vývoji české ilustrace pro děti*. Ilustroval Pavel ŠTECHA. Praha: Albatros, 1982.

HOLEŠOVSKÝ, František. *Naše ilustrace pro děti a její výchovné působení*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960. Knižnice teorie dětské literatury (SNDK).

HUTAŘOVÁ, Ivana. *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. ISBN 80-211-0485-6.

LADA, Josef a Dobroslav Milan PAVLÍČEK. *Josef Lada dětem*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1952. Knižnice pro nejmenší.

MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štenc, 1931.

UŽDIL, Jaromír. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta: výtvarný projev a psychický život dítěte*. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. Odborná literatura pro učitele.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

ROESELLOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: SARAH, 1997. ISBN 80-902267-2-8.

STEHLÍKOVÁ, BABYRÁDOVÁ, Hana. *Výtvarný projev dítěte předškolního věku v jednadvacátém století*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978 - 80-244-3818-4.

STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Ilustrace*. Praha: Odeon, 1984. Soudobé české umění.

STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Současná ilustrace dětské knihy*. Praha: Odeon, 1979. Soudobé české umění.

TOKAR. *Kontexty umeleckej ilustrácie*. Prešov: CUPER, 1996. ISBN 80-901139-9-0

ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Artlist - databáze současného umění: Jonáš Czesaný. Artlist - databáze současného umění: Artlist -Umělci [online]. Copyright ©2006 [cit. 04.06.2023]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jonasczesany-1375>

Baobab Books - české ilustrované knihy pro děti | Baobab. Baobab Books - české ilustrované knihy pro děti | Baobab [online]. Dostupné z: <https://www.baobabbooks.net/>

CzechLit | České literární centrum. [online]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz>

Dostupné z: - <https://lustrfestival.cz/>

403 Forbidden. 403 Forbidden [online]. Dostupné z: <http://litrolomouc.cz>

Knihy pro děti Archivy - POP - PAP | Přečtením to nekončí!. Knižní nakladatelství POP-PAP |Přečtením to nekončí! - POP - PAP | Přečtením to nekončí! [online]. Copyright © 2023 POP [cit.04.06.2023]. Dostupné z: <https://poppap.cz/kategorie-produktu/knihy-pro-deti/>

Labyrint. Labyrint [online]. Dostupné z: <https://labyrint.net/>

Nakladatelství | Bylo nebylo. Nakladatelství | Bylo nebylo [online]. Copyright © Bylo nebylo [cit.04.06.2023]. Dostupné z: <https://www.bylonebylo.com>

Nakladatelství | Cesta domů. Cesta domů – poskytujeme odbornou péči umírajícím a jejich blízkým [online]. Dostupné z: <https://www.cestadomu.cz/nakladatelstvi>

[online]. Dostupné z: Nakladatelství Paseka. Nakladatelství Paseka [online]. Copyright © 2022Nakladatelství Paseka, s.r.o., [cit. 04.06.2023]. Dostupné z: <https://www.paseka.cz>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. září 2021, MŠMT ČR (online). Copyright©2013 [cit. 07.06.2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolnivzdelavani/opatreni-ministrasmena-rvppv-2021>

Současná česká ilustrace | CzechLit. [online]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/feature/soucasna-ceska-ilustrace/>

Zpátky na výsluní. Čeští ilustrátoři se hlásí o slovo a dobývají tisk i stupně vítězů - CZECHDESIGN. O českém designu víme vše – CZECHDESIGN [online]. Copyright ©CZECHDESIGN 2003 [cit. 04.06.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-arubriky/zpatky-na-vysluni-cestiilustratori-se-hlasi-o-slovo-a-dobývaji-tisk-i-stupne-vitezů>

<https://www.youtube.com/watch?v=Pewa0gPu8nE> [online]. In: . [cit. 2023-06-08]. [online].

<https://www.hravyarchitekt.cz/wp-content/uploads/2016/11/Pracovni-listy-02-stredovek-vzdelani-a-iluminovane-rukopisy.pdf> [online]. [cit. 2023-06-15].

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

RVP PV – rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠ – mateřská škola

SEZNAM VLASTNÍCH FOTOGRAFIÍ

Obrázek č.1 práce dětí na téma „Žrouti“

Obrázek č.2 práce dětí na téma „Žrouti“

Obrázek č.3 práce dětí na téma „Žrouti“

Obrázek č.4 práce dětí na téma „Žrouti“

Obrázek č.5 práce dětí na téma „Žrouti“

Obrázek č.6.kniha: „Lichožrouti“

Obrázek č.7 práce dětí na téma „Hra s barvou pomocí barevných skvrn“

Obrázek č.8 práce dětí na téma „Hra s barvou pomocí barevných skvrn“

Obrázek č.9 kniha: „Halo Jacíčku“

Obrázek č.10.práce dětí na téma:„ Pod kůrou stromu“

Obrázek č.11 práce dětí na téma:„ Pod kůrou stromu“

Obrázek č.12 práce dětí na téma: „Pod kůrou stromu“

Obrázek č.13 kniha: „Kuk pod okienko STROMY“

Obrázek č.14 práce dětí na motivy il. Josefa Lady

Obrázek č.15 práce dětí na motivy il. Josefa Lady

Obrázek č.16. knihy: ilustrace Josefa Lady

Obrázek č.17 práce dětí na motivy il. Josefa Lady

Obrázek č.18 práce dětí na motivy il. Josefa Lady

Obrázek č.19 práce dětí na motivy il. Josefa Lady

Obrázek č.20 práce dětí na téma: Středověká iniciála

Obrázek č.21 práce dětí na téma: Středověká iniciála

Obrázek č.22 práce dětí na téma: Středověká iniciála

Obrázek č.23 práce dětí na téma: Středověká iniciála

Obrázek č.24 práce dětí na téma: Středověká iniciála

Obrázek č.25 kniha: České iluminované rukopisy 13. a 16. století

Obrázek č.26. práce dětí na téma: Vernisáž, aneb obleč Výtvarníčka

Obrázek č.27 práce dětí na téma: Vernisáž, aneb obleč Výtvarníčka

Obrázek č.28 práce dětí na téma: Vernisáž, aneb obleč Výtvarníčka

ANOTACE

Jméno, příjmení studenta :	Michaela Havelková
Vedoucí práce:	Mgr. Magdaléna Adámková Turzová, Ph.D.
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Ilustrace pro děti
Název práce v angličtině:	Illustration for children
Anotace:	<p>V práci se zabývám ilustrací pro děti. Práce je rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část. Teoretická část popisuje ilustraci, její vývoj, věnuje se známým i méně známým ilustrátorům. Zmiňuji zde organizace zabývající se knižní tvorbou a vývojem dětské kresby jako takové.</p> <p>Praktická část je založena na výtvarné řadě. Popisuji výtvarné aktivity dětí mateřské školy za pomoci knižních ilustrací.</p> <p>Součástí je také zpětná vazba, tedy evaluace, a z ní vyplývající závěry pro další práci.</p>
Klíčová slova:	Ilustrace, ilustrátor, tvorba, výtvarná řada, kresba, předškolní vzdělávání, organizace, evaluace, cíle, zásady
Anotace v angličtině:	In this thesis I am focused and review the illustration for children. The work is divided into two parts, namely the theoretical and practical part. The

	<p>theoretical part describes illustration, its development, and is devoted to well-known and lesser-known illustrators. I mention organizations dealing with books creation and the development of children's drawings as such. The practical part is based on the art series. I describe the creative activities of kindergarten children using book illustrations. It also includes feedback, i.e. evaluation, and the resulting conclusions for further work.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Illustration, illustrators, creation, art series, drawing, preschool education, organization, evaluation, goals, principles</p>
Počet znaků:	77 158
Rozsah práce:	59 stran
Jazyk	český